

switchasia
GRANTS PROGRAMME

Funded by the
European Union

ХОГОО ХЭРХЭН АНГИЛАХ ВЭ?

Энэхүү гарын авлага нь танд дахин боловсруулагдах хаягдлаа зөв ангилж, эцсийн хог хаягдлынхаа хэмжээг багасгахад туслах зорилготой.

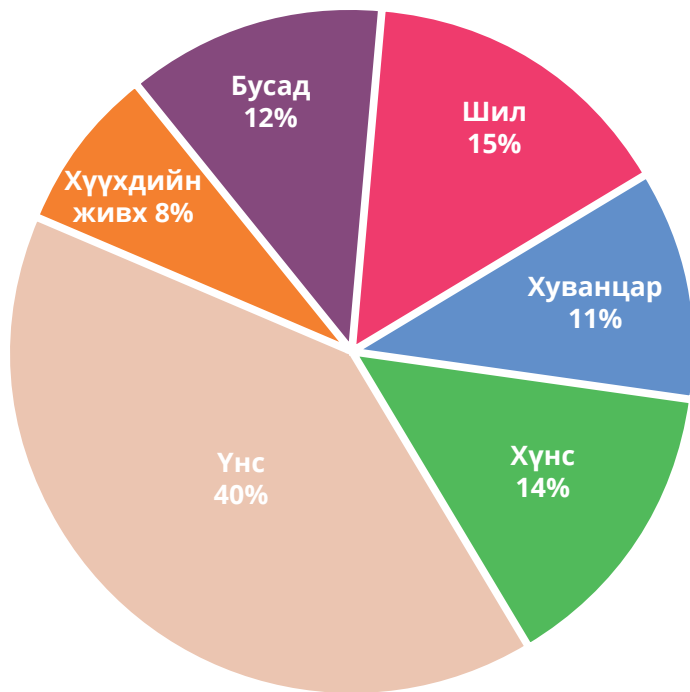
Экосум-ын вэб сайтад байршуулсан бичлэгийг энэхүү www.ecosoum.org/hog холбоосоор үзээд асуулт байвал бидэнтэй холбогдоорой.

SUSTAINABLE
PLASTIC
RECYCLING
IN MONGOLIA

Энэхүү хэвлэмэлийг Европын Холбооны SWITCH Asia-II хөтөлбөрөөс санхүүжүүлэн хэрэгжүүлж буй “Монгол улс дахь хуванцар хог хаягдлын дахин боловсруулалтын тогтвортой байдлыг хангах” төслийн хүрээнд Хишиг-Өндөр сумын ЗДТГ-ын санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр Экосум ТББ бэлтгэв. Тус хэвлэмэлийн агуулга нь Европын Холбооны байр суурийг илэрхийлээгүй болно.

Танайхаас ямар ямар төрлийн хог үүсч байна вэ?

Бидний хийсэн судалгаанаас харахад Хишиг-Өндөр сумын (нийт\нэг) өрхийн хогны дийлэнхийг **үнс, шил, хуванцар, хүнсний хаягдал бас хүүхдийн живх** (мэдээж танайх хүүхэдтэй бол) эзэлж байна.

Энэ 5 төрлийн хог нийлээд бид бүгдийн хогны 90%-ийг бүрдүүлдэг.

Бага хэмжээгээр гардаг бусад төрлийн хогнуудад голчлон **цаас, бөс даавуу, метал, сүү, жүүсний сав, цахилгаан барааны хаягдал** мөн **зай** орж байна.

Ерөнхийдөө Хишиг-Өндөр сумын нэг өрхөөс **долоо хоногт** дунджаар **5.8 кг хог** гардаг бөгөөд нэг өрх **жилд 300 кг** хог хаягдал үүсгэдэг байх нь!

ХОГОО АНГИЛАХ 4 ГОЛ СУВАГ

Өрхөөс гарах бүх хогийг эх үүсвэр дээрээс нь буюу өрх бүр нийт 4 ангилах боломжтой. Учир нь эдгээр ангилагдсан хогнуудыг **өөр өөр сувгуудаар** зохицуулах шаардлагатай юм:

1

Дахин боловсруулагдах хаягдлаа **ангилах саванд** хийнэ: шил, хуванцар, цаас, бөс даавуу, сүү жүүсний сав, метал, цахилгаан барааны хаягдал мөн зай зэрэг багтана;

2

Хүнсний хаягдал ногооны хальс болон амьтны гаралтай хаягдлаа нэг юмуу хоёр **тусдаа саванд** хадгалж гэрийн тэжээвэр амьтдад өгөх эсвэл бордоо болгон ашиглах боломжтой;

3

Үнс, аюулгүй байдлын үүднээс халуунд тэсвэртэй зориулалтын **метал саванд** хийнэ. Мөн үнсийг өөр зорилгоор дахин ашиглах боломжтой байдаг шүү;

4

Дахин боловсруулах боломжгүй эцсийн хогийг тусдаа хогийн саванд хийнэ. Хэрэв та хогоо зөв ангилвал эцсийн хог маш бага хэмжээгээр гарах болно!

ӨРХИЙН
ХОГ
ХАЯГДАЛ

ДАХИВАР АНГИЛАХ САВ

ХҮНСНИЙ ХАЯГДЛЫН САВ

ҮНС ХИЙХ ТӨМӨР САВ

ЭЦСИЙН ХОГИЙН САВ

ХОГ АНГИЛАХ САВНЫ 4 ДҮРЭМ

ГЭР ДОТРОО ТҮР ЦУГЛУУЛАХ САВ ГАРГАЖ АШИГЛАХ

Энэ нь дүрэм гэхээсээ илүү зөвлөгөө юм: Гэрээс гарах бүх дахивар хаягдлаа том картон хайрцаганд хадгалж байгаад дүүрэхээр нь ангилах савандаа ялгаж хийгээрэй. Ингэснээр хогоо өдөр тутам ангилахад илүү хялбар болно.

ӨӨРСДИЙН ХЭРЭГЛЭЭНДЭЭ ТОХИРУУЛЖ САВАА АШИГЛАХ

Хог ангилах тохиромжтой сав нь хэрэглэгчдээ яг таарсан байх ёстой. Иймээс бид энэ савыг өөртөө тохируулж болохоор хийсэн. Та гарах хогныхоо хэмжээ, бүтцээс хамаараад тус саванд хэдэн чуутыг хэрэгцээндээ тохируулан яаж ч байрлуулах боломжтой. Хамгийн гол нь хогоо заасан ангилалуудын дагуу ангилах юм.

ДАХИН БОЛОВСРУУЛАГДАХ ХАЯГДЛАА ЦЭВЭРХЭН АНГИЛАХ!

Энэ дүрэм нь голдуу хоол хүнс, ундааны саванд хамаарах ч маш чухал юм. Ангилдаг дахиваруудаа цэвэрхэн байлгаарай. Савангаар угаах хэрэггүй ч ангилах савандаа хийхээсээ өмнө багахаан усаар зайлаад хийгээрэй. Эс бөгөөс бусад дахиварууд бохирдож дахин боловсруулах боломжгүй болно.

АНГИЛАХ САВАН ДАХЬ ХОГОО СУМААС ТУСГАЙЛАН ЗААСАН ТАЛБАЙД ХҮРГЭЖ АСГАХ

Ангилах саван дахь шуудайнуудаа дүүрэхээр та ангилсан хогоо Экосум ТББ болон орон нутгийн захиргаанаас зааж өгсөн газарт хүргэж өгөөрэй.

ХҮНСНИЙ ХАЯГДЛЫН САВ НОГОО БОЛОН МАЛЫН ГАРАЛТАЙ ХАЯГДАЛ

Хүнсний хог хаягдал бусад дахиваруудыг бохирдуулж, дахин боловсруулах боломжгүй болгодог тул тусад нь ангилах маш чухал. Болж өгвөл 2 тусдаа саванд хийгээрэй:

- **Ногооны хальс болон бусад ногоон хаягдлыг малд өгөх** эсвэл хашаандаа бордоо болгон ашиглаж болно. Бордоо хийх маш амархан: Танд бордоо хийх аргачлалыг Экосум-аас танилцуулж болно.
- **Яс, өөх тос, мах гэх мэт амьтны гаралтай хаягдлаа** нохойдоо өгөх. Амьтны гаралтай хаягдал үнэр орж, амьтан, шавьж татах эрсдэлтэй тул ногооны хаягдалтай холихгүй байхыг зөвлөө. Хэрэв нохойд өгөх боломжгүй бол нэгдсэн хогийн цэгт авчирч өгөөрэй. Харин бусад хогтой огт холихгүй, цэвэрхэн байлгах ёстойг санаарай.

Жимс
ногооны
хаягдлын сав

Малд өгөх эсвэл
бордоо хийх

Өрхийн
хүнсний
хаягдал

Амьтны
гаралтай
хаягдлын сав

Нохойд өгөх эсвэл
цэгт хүргэх

ҮНСНИЙ ТӨМӨР САВ

ЗУУХНААС ГАРАХ МОД, НҮҮРСНИЙ ҮНС

Зуухнаас гарах үнсээ тусад нь төмөр саванд асгаарай. Гол шалтгаан нь мэдээж аюулгүй байдал. Халуун үнс шатамхай материалтай хүрэлцвэл аюулт гал дагуулна... Өөр нэгэн шалтгаан нь үнс, тэр дундаа модны үнс газар тариаланд бордоо бас органик саван хийх гол найрлага ч болдог шүү! Иймээс бусад төрлийн хогнуудаас тусад нь ангилаарай.

ЭЦСИЙН ХОГИЙН САВ

ДАХИН БОЛОВСРУУЛАГДАХГҮЙ БУСАД БҮХ ТӨРЛИЙН ХОГ

Та бүх хогоо ангиллуудын дагуу зөв ангилж чадвал эцсийн хог маш бага хэмжээгээр гарах ёстой. Харин та огт хоггүй амьдрах гэж хичээсэн ч ямар нэг байдлаар эцсийн хог заавал гарах болно. Тиймээс эцсийн хогоо хийх сав зайлшгүй хэрэгтэй. Энэ савыг аль болох жижигхэн байлгахаар хичээж болно шүү дээ!

ХАТУУ ХУВАНЦРЫН УУТ ХУВАНЦАР САВНУУД

Энэ уутанд хатуу хуванцар савнууд болон бусад хатуу хуванцар хаягдлуудаа хийгээрэй. Жишээ нь ус ундаа, пивоны сав, кетчуп, шампунь, аяга таваг угаагчны сав, тараг бусад хүнсний сав, мөн канистра болон бусад эвдэрсэн хатуу хуванцар эдлэл орно.

ЗӨӨЛӨН ХУВАНЦРЫН УУТ

ХУВАНЦАР УУТ, БАГЛАА БООДОЛ

Энэ уутанд бүх хуванцар уут, зөөлөн хуванцар баглаа боодлоо хийгээрэй. Дэлгүүрийн торнууд, талх, боов, гоймонгийн гялгар уутнууд, бусад хүнсний гялгар уутнууд, мөн хүнсний скоч багтана. Харин бүгд цэвэрхэн байх ёстойг битгий мартаарай! Хэрэв гялгар уут, баглаа хэтэрхий бохирдсон байвал эцсийн хогийн савандаа хийгээрэй.

ШИЛНИЙ УУТ

ШИЛЭН ЛОНХ, ШИЛЭН САВНУУД

Энэ уутанд та бүх төрлийн шилнүүдээ хийгээрэй. Архины шил болон бусад лонхнууд, хүнсний шилэн савнууд (огурцы, компот, жимсний чанамал, салатны шил гэх мэт). Шуудайд хийхдээ шилнууд хоосон, цэвэрхэн байх ёстойг битгий мартаарай. Сайтар угаах шаардлагагүй ч хөнгөхөн зайлах хэрэгтэй шүү.

ЦААС, БӨС ДААВУУНЫ УУТ

ЦААС, КАРТОН, СҮҮ ЖҮҮСНИЙ САВ, БӨС ДААВУУ

Энэ уутанд та дахин хэрэглэж эсвэл галд шатаадаггүй бол бүх төрлийн картон, цаасаа хийгээрэй. Нэг дор дахин боловсруулахгүй боловч тетрапак сав буюу сүү, жүүсний савнуудаа мөн бөс даавууны хаягдлуудаа энд хийгээрэй. Дараа нь салгаж ангилахад бидэнд хялбар байх болно.

МЕТАЛ ХАЯГДЛЫН УУТ ЛААЗ БОЛОН БУСАД МЕТАЛУУД

Энэ шуудайнд та бүх төрлийн метал хаягдлаа хийгээрэй. Гэрээс тань хөнгөн цагаан лааз болон хүнсний төмөр лаазнууд дийлэнхдээ гарах болов уу. Бас өөр эвдэрсэн бүх төрлийн метал зүйлсээ хийж болно. Металыг зогсолтгүй дахин боловсруулах боломжтой байдаг. Хогийн цэг дээр хаягдвал харамсалтай шүү дээ...

ЭЛЕКТРОН ХАЯГДЛЫН УУТ

Э-ХАЯГДАЛ БОЛОН ЗАЙ

Энэ уутанд та эвдэрсэн бүх төрлийн электрон бараагаа хийгээрэй. Бүгдийг нь дахин боловсруулах боломжгүй ч зарим хэсгийг дахин боловсруулж эсвэл сэлбэгэнд дахин ашиглах боломжтой байдаг. Бүх төрлийн баттерэй нь байгаль орчныг бохирдуулагч маш хүнд хортой найрлагуудыг агуулдаг, тиймээс тэднийг хогийн цэгт очиж хөрс, ус, агаар бохирдуулахаас нь сэргийлэн зөв ангилж, зохистой газар нь хүргэх шаардлагатай юм.

